

Г.А. Семенов
академік АЕН України

О.В. Ярошевская
м. Запоріжжя

ДІАГНОСТИКА ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНОГО СТАНУ ПІДПРИЄМСТВА

Вступ. Фінансовий стан — це найважливіша характеристика економічної діяльності підприємства в зовнішнім середовищі. Воно визначає конкурентноздатність підприємства, його потенціал у діловому співробітництві, оцінює, у якому ступені гарантовані економічні інтереси самого підприємства і його партнерів по фінансовим і іншим відносинам. Тому можна вважати, що основна задача аналізу фінансового стану — показати стан підприємства для внутрішніх та зовнішніх споживачів, кількість яких при розвитку ринкових відносин значно зростає.

Метою аналізу фінансового стану підприємства є оцінка його поточного стану, а також визначення того, по яких напрямках потрібно вести роботу з поліпшення цього стану. При цьому бажаним є такий стан фінансових ресурсів, при якому підприємство, вільно маневруючи коштами, здатне шляхом ефективного їхнього використання забезпечити безперервний процес виробництва і реалізації продукції, а також витрати по його розширенню і відновленню. Таким чином, внутрішніми стосовно даного підприємства користувачами фінансової інформації є працівники управління підприємством, від яких залежить його майбутній фінансовий стан.

Актуальність задач, пов'язаних із прогнозуванням фінансового стану підприємства, відбита в одному з використовуваних визначень фінансового аналізу, відповідно до якого фінансовий аналіз являє собою процес, заснований на вивченні даних про фінансовий стан підприємства і результати його діяльності в минулому з метою оцінки майбутніх умов і результатів діяльності. Таким чином, головною задачею фінансового аналізу є зниження неминучої невизначеності, пов'язаної з прий-

няттям економічних рішень, орієнтованих у майбутнє. При такому підході фінансовий аналіз може використовуватися як інструмент обґрунтування короткострокових і довгострокових економічних рішень, доцільності інвестицій; як засіб оцінки майстерності і якості управління; як спосіб прогнозування майбутніх фінансових результатів. Фінансове прогнозування дозволяє в значній мірі поліпшити управління підприємством за рахунок забезпечення координації усіх факторів виробництва і реалізації, взаємозв'язки діяльності всіх підрозділів, і розподілу відповідальності.

Мета дослідження — обґрунтування принципів і методів аналізу фінансового стану вітчизняних підприємств. Відповідно до поставленої мети в статті вирішуються наступні задачі:

- дослідження економічної суті такого поняття як «фінансовий стан підприємства»;
- визначення ролі фінансового стану у ефективності господарської діяльності підприємства;
- комплексна оцінка фінансового стану діючого вітчизняного підприємства.

У ринкових умовах виключно велика роль діагностики фінансового стану підприємства. Це пов'язано з тим, що підприємства набувають самостійність та несуть повну відповідальність за результати своєї виробничо-господарчої діяльності перед власниками, робітниками, банком та кредиторами. Також ринкові умови вимагають від підприємств збільшення ефективності виробництва, конкурентоспроможності продукції та послуг на основі втілення досягнень науково-технічного прогресу, ефективних форм господарювання та управління підприємством, активізації підприємства та інше. Отже роль діагностики фінансового стану достатньо велика.

Щоб забезпечити стійкість підприємства в сучасних умовах управлінському персоналу необхідно перш за все вміти реально оцінювати фінансовий стан як свого так і існуючих потенційних конкурентів.

Фінансовий стан — це найважливіша характеристика економічної діяльності підприємства, вона визначає конкурентоспроможність, потенціал у діловому співробітництві, оцінює, у якій мірі гарантовані економічні інтереси самого підприємства та його партнерів у фінансовому та виробничому відношенні. Але, це і зрозуміло, одного вміння реально оцінювати фінансовий стан не достатньо для успішного функціонування підприємства та досягнення ним встановленої цілі. Фінансовий стан підприємства — це ступінь забезпеченості підприємства необхідними фінансовими ресурсами для здійснення ефективної господарської діяльності та своєчасного проведення грошових розрахунків за своїми зобов'язаннями.

За умов переходу економіки України до ринкових відносин, суттєвого розширення прав підприємств у галузі фінансово-економічної діяльності значно зростає роль своєчасного та якісного аналізу фінансового стану підприємств, оцінки їхньої ліквідності, платоспроможності і фінансової стійкості та пошуку шляхів підвищення і зміцнення фінансової стабільності.

Особливого значення набуває своєчасна та об'єктивна оцінка фінансового стану підприємств за виникнення різноманітних форм власності, оскільки жодний власник не повинен нехтувати потенційними можливостями збільшення прибутку (доходу) фірми, які можна виявити тільки на підставі своєчасного й об'єктивного аналізу фінансового стану підприємств.

Фінансовий стан підприємства — це комплексне поняття, яке є результатом взаємодії всіх елементів системи фінансових відносин підприємства, визначається сукупністю виробничо-господарських факторів і характеризується системою показників, що відображають наявність, розміщення і використання фінансових ресурсів [1]. Фінансовий стан підприємства залежить від результатів його виробничої, комерційної та фінансово-господарської діяльності. Тому на нього впливають усі ці види діяльності підприємства. Передусім на фінансовому стані підприємства позитивно позначаються безперебійний випуск і реалізація високоякісної продукції.

Як правило, чим вищі показники обсягу виробництва і реалізації продукції, робіт, послуг і нижча їх собівартість, тим вища прибутковість підприємства. Неритмічність виробничих процесів, погіршення якості продукції, труднощі з її реалізацією призводять до зменшення надходження коштів на рахунки підприємства, в результаті чого погіршується його платоспроможність. Існує і зворотний зв'язок, брак коштів може призвести до перебоїв у забезпеченні матеріальними ресурсами, а отже й у виробничому процесі.

Фінансова діяльність підприємства має бути спрямована на забезпечення систематичного надходження й ефективного використання фінансових ресурсів,

дотримання розрахункової і кредитної дисципліни, досягнення раціонального співвідношення власних і залучених коштів, фінансової стійкості з метою ефективного функціонування підприємства [2]. Саме цим зумовлюється необхідність і практична значущість сис-

тематичної оцінки фінансового стану підприємства, якій належить суттєва роль у забезпеченні його стабільного фінансового стану.

Метою оцінки фінансового стану підприємства є пошук резервів підвищення рентабельності виробництва і зміцнення комерційного розрахунку як основи стабільної роботи підприємства і виконання ним зобов'язань перед бюджетом, банком та іншими установами.

Фінансовий стан підприємства треба систематично й усебічно оцінювати з використанням різних методів, прийомів та методик аналізу. Це уможливить критичну оцінку фінансових результатів діяльності підприємства як у статистичній за певний період, так і в динаміці — за ряд періодів, дасть змогу визначити «болови точки» у фінансовій діяльності та способи ефективного використання фінансових ресурсів, їх раціонального розміщення.

Неефективність використання фінансових ресурсів призводить до низької платоспроможності підприємства і, як наслідок, до можливих перебоїв у постачанні, виробництві та реалізації продукції; до невиконання плану прибутку, зниження рентабельності підприємства, до загрози економічних санкцій.

Основними завданнями аналізу фінансового стану є:

- дослідження рентабельності та фінансової стійкості підприємства;

- дослідження ефективності використання майна (капіталу) підприємства, забезпечення підприємства власними оборотними коштами;

- об'єктивна оцінка динаміки та стану ліквідності, платоспроможності та фінансової стійкості підприємства;

- оцінка становища суб'єкта господарювання на фінансовому ринку та кількісна оцінка його конкурентоспроможності;

- аналіз ділової активності підприємства та його становища на ринку цінних паперів;

- визначення ефективності використання фінансових ресурсів [3].

Кредитори та інвестори аналізують фінансовий стан підприємств, щоб мінімізувати свої ризики за позиками та внесками, а також для необхідного диференціювання відсоткових ставок.

У результаті фінансового аналізу менеджер одержує певну кількість основних, найбільш інформативних параметрів, які дають об'єктивну та точну картину фінансового стану підприємства. При цьому в ході аналізу менеджер може ставити перед собою різні цілі: аналіз поточного фінансового стану або оцінку фінансової перспективи підприємства.

Аналіз фінансового стану — це частина загального аналізу господарської діяльності підприємства, який складається з двох взаємозв'язаних розділів: фінансового та управлінського аналізу. Розподіл аналізу на фінансовий та управлінський зумовлений розподілом системи бухгалтерського обліку, яка склалася на практиці, на фінансовий та управлінський облік. Обидва види аналізу взаємозв'язані, мають спільну інформаційну базу (рис. 1).

Особливостями зовнішнього фінансового аналізу є:

- орієнтація аналізу на публічну, зовнішню звітність підприємства;

- множинність об'єктів-користувачів;

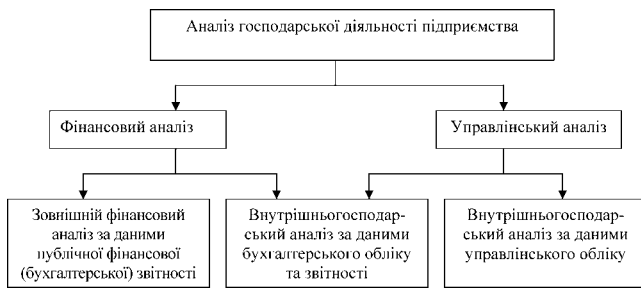


Рис. 1. Місце фінансового аналізу у загальній системі аналізу господарської діяльності підприємства [4]

— різноманітність цілей і інтересів суб'єктів аналізу;

— максимальна відкритість результатів аналізу для користувачів.

Основним змістом зовнішнього фінансового аналізу, який здійснюється партнерами підприємства, контролюючими органами на основі даних публічної фінансової звітності, є:

- аналіз абсолютних показників прибутку;
- аналіз показників рентабельності;
- аналіз фінансового стану, фінансової стійкості, стабільності підприємства, його платоспроможності та ліквідності балансу;
- аналіз ефективності використання залученого капіталу;
- економічна діагностика фінансового стану підприємства.

На відміну від внутрішнього, відповідні складові зовнішнього аналізу більш формалізовані та менш деталізовані. Різниця у змісті зовнішнього і внутрішнього аналізу пов'язана з різницею інформаційного забезпечення і завдань, що їх вирішують обидва ці види аналізу.

Основним змістом внутрішнього (традиційного) аналізу фінансового стану підприємства є:

- аналіз майна (капіталу) підприємства;
- аналіз фінансової стійкості та стабільності підприємства;
- оцінка ділової активності підприємства;
- аналіз динаміки прибутку та рентабельності підприємства і факторів, що на них впливають;
- аналіз кредитоспроможності підприємства;
- оцінка використання майна та вкладеного капіталу;
- аналіз власних фінансових ресурсів;
- аналіз ліквідності та платоспроможності підприємства;
- аналіз самоокупності підприємства.

Цей аналіз здійснюється аналітиками підприємства і ґрунтується на широкій інформаційній базі, включаючи й оперативні дані [4]. Традиційна практика аналізу фінансового стану підприємства опрацювала певні прийоми й методи його здійснення.

Можна назвати шість основних прийомів аналізу:

1. Горизонтальний (часовий) аналіз — порівняння кожної позиції звітності з попереднім періодом;
2. Вертикальний (структурний) аналіз — визначення структури фінансових показників з оцінкою впливу різних факторів на кінцевий результат;

3. Трендовий аналіз — порівняння кожної позиції звітності з рядом попередніх періодів та визначення тренду, тобто основної тенденції динаміки показників, очищеної від впливу індивідуальних особливостей окремих періодів (за допомогою тренду здійснюється екстраполяція найважливіших фінансових показників на перспективний період, тобто перспективний прогнозний аналіз фінансового стану);

4. Аналіз відносних показників (коефіцієнтів) — розрахунок відношень між окремими позиціями звіту або позиціями різних форм звітності, визначення взаємозв'язків показників;

5. Порівняльний аналіз — внутрішньогосподарський аналіз зведених показників звітності за окремими показниками самого підприємства та його дочірніх підприємств (філій), а також міжгосподарський аналіз показників даної фірми порівняно з показниками конкурентів або із середньо галузевими та середніми показниками.

6. Факторний аналіз — визначення впливу окремих факторів (причин) на результативний показник детермінованих (розділених у часі) або стохастичних (що не мають певного порядку) прийомів дослідження. При цьому факторний аналіз може бути як прямим (власне аналіз), коли результативний показник розділяють на окремі складові, так і зворотним (синтез), коли його окремі елементи з'єднують у загальний результативний показник.

Предметом фінансового аналізу підприємства є його фінансові ресурси, їх формування та використання. Для досягнення основної мети аналізу фінансового стану підприємства — об'єктивної його оцінки та виявлення на цій основі потенційних можливостей підвищення ефективності формування й використання фінансових ресурсів — можуть застосовуватися різні методи аналізу. Методи фінансового аналізу — це комплекс науково-методичних інструментів та принципів дослідження фінансового стану ЗАТ «Запоріжжємбл».

Проаналізувавши порівняльний аналітичний баланс за три останні роки, можна виявити як позитивне, так і негативне у фінансовому стані підприємства:

Позитивне:

- за аналізований період майно підприємства збільшилось на 474,93 тис. грн. або 17,22 %, проте слід відмітити, що дане збільшення відбулося у 2007–2008 фінансовому році, а за період 2006–2007 рр. спостерігалось зменшення майна підприємства на 108,00 тис. грн. або на 3,92 %;

- збільшення майна відбулося за рахунок збільшення необоротних активів на 93,10 тис. грн. або на 58,89 %, оборотних активів на 381,84 тис. грн. або на 14,69 % та збільшення запасів на 627,21 тис. грн. або на 56,21 %;

- збільшення запасів на 56,21 % в даному випадку можна розглядати як позитивну тенденцію, так як наряду з ними на 122,00 % збільшилась виручка підприємства, що свідчить про значне збільшення реалізації продукції підприємства;

- за аналізований період відбулося збільшення власного капіталу підприємства на 33,76 тис. грн. або 17,46 % та статутного капіталу на 32,49 тис. грн. або на 17,32 %;

- на 189,94 тис. грн. або на 7,41 % зменшилася кредиторська заборгованість підприємства.

SWOT-аналіз ЗАТ «Запоріжмеблі»

<i>Сильні сторони</i>	<i>Слабкі сторони</i>
Наявність кваліфікованого персоналу, що має досвід роботи в даній області	Наявність старого, зношеного устаткування на підприємстві
Накопичений багаторічний досвід роботи на ринку виробництва меблів	Можливі неузгодженість по термінах при одночасній реалізації проекту і покупці нового цеху
Гарні ділові зв'язки зі споживачами продукції і постачальниками матеріалів і комплектуючих	Відсутність джерел фінансування
Низька трудомісткість виробництва	Труднощі в організації збуту великого обсягу продукції
Завойована частка регіонального ринку виробництва меблів (3%)	Існуюча низька ефективність процесу відвантаження споживачам продукції
Зручне місце розташування підприємства	Нечітко оформлені умови договору
Близькість до транспортних магістралей	Затягування термінів партнерами при постачаннях устаткування
<i>Зовнішні сприятливі можливості</i>	<i>Зовнішні погрози підприємству</i>
Попит на меблі в Україні, країнах СНД і у світі досить високий і має стійку тенденцію до збільшення	Зниження грошової складової в розрахунках зі споживачами продукції
Позитивна тенденція зростання виробництва меблевої галузі в Україні	Зниження загальної платоспроможності підприємств
Сформований імідж підприємства у споживачів продукції	Затримка росту інвестиційної активності
Підтримка з боку міських органів влади дій підприємства по збільшенню обсягів виробництва продукції	Нестабільна політична ситуація
Становлення ринкових відносин в Україні	Нестабільність господарського, податкового, банківського й іншого законодавств в Україні
Бажання закордонних постачальників устаткування сприяти залученню інвестицій для модернізації заводу	Зміна податкового законодавства і знецінення гривні
Бажання закордонних фірм поставити устаткування на український ринок	Недосконалість законодавства
Зниження кредитної процентної ставки	Бажання закордонних фірм поставити меблі на український ринок

Негативне:

— дебіторська заборгованість збільшилась на 245,08 тис. грн. або на 35,42 %, а також враховуючи, що питома вага дебіторської заборгованості у оборотних активах складала у 2008 році 31,40 % (при нормативному значенні 10–20 %) то це є вкрай негативним показником який свідчить про не виважену політику підприємства стосовно власних дебіторів;

— за період з 2006 по 2008 рік кошти підприємства зменшились на 498,03 тис. грн. або 67,38 %, що негативно позначилось на показниках ліквідності підприємства (зокрема на коефіцієнті абсолютної ліквідності який у 2008 році склав 0,08 пунктів при нормативному значенні 0,20–0,35 пунктів).

Розглянемо детальніше середовище, в якому діє аналізоване підприємство. Середовище будь-якої організації прийнято розглядати, як складову з трьох сфер: загальної (чи макрооточення), робочої (чи безпосереднього оточення) і внутрішнє середовище. Макрооточення створює загальні умови існування організації в зовнішньому середовищі. У цій частині аналізу розглядаються політико-правові, техніко-економічні, соціокультурні, екологічні і подібні фактори. Вивчення робочого середовища припускає аналіз тих складових зовнішнього оточення, з якими організація знаходиться в безпосередній взаємодії, це: покупці, постачальники, конкуренти, кредитори, акціонери. Аналіз внутрішнього середовища спрямований на визначення потенціалу організації і, як правило, проводиться по наступним основним напрямках: маркетинг, виробництво, НІОКР, фінанси, персонал, структура управління.

Існує кілька методів оцінки умов діяльності підприємства. Одними з найбільш розповсюджених і визнаних методів є Свот-аналіз (від SWOT — по початкових буквах англійських слів: сила *{strength}*), слабкість *{weakness}*), можливості *{opportunities}*), погрози *{threats}*), і Степ-аналізи (від STEP — по початкових буквах англійських слів: соціальні *{social}*), технічні *{technical}*), економічні *{economic}*), політичні *{political}*) фактори). Розглянемо методику проведення аналізу зовнішнього середовища на основі Свот-аналізу, як більш відомого. Свот-аналіз, як інструмент оцінки середовища функціонування підприємства, складається з двох частин. Його перша частина спрямована на вивчення зовнішніх можливостей (позитивні моменти) і погроз (негативні моменти), що можуть виникнути для підприємства в сьогоденні і майбутньому. Тут виявляються стратегічні альтернативи. Друга частина пов'язана з дослідженням сильних і слабких сторін підприємства. Тут оцінюється потенціал підприємства. Іншими словами, Свот-аналіз дозволяє провести комплексне вивчення зовнішнього і внутрішнього стану господарюючого суб'єкта. Складемо матрицю СВОТ — аналізу для ЗАТ «Запоріжмеблі» (табл.1).

Розглянемо докладніше фінансовий стан підприємства. Фінансовий стан визначає місце підприємства в економічному середовищі та наскільки ефективними і без ризиковими можуть бути ділові відносини з ним комерційних банків, постачальників, потенційних інвесторів і позичальників та ін. Для підприємства, як і для його партнерів, становить інтерес не тільки фактичний стан справ, тобто те, що було, а й очікуваний фінансо-

вий стан. Поряд з якісною ознакою «стійкий фінансовий стан» та бездоганною репутацією підприємства необхідно мати науково обгрунтовану кількісну узагальнюючу оцінку фінансового стану підприємства. В Україні розроблена й діє методика інтегральної оцінки інвестиційної привабливості підприємств та організацій, що затверджена наказом Агентства з питань запобігання банкрутству підприємств та організацій від 23.02.98. Інтегральна оцінка дає змогу поєднати в одному показнику багато різних за змістом і назвою, одиницями вимірювання, вагомістю та іншими характеристиками чинників фінансового стану. Весь подальший аналіз фінансового стану буде базуватися саме на рекомендаціях даної методики.

У таблиці 2 наведено основні показники, які характеризують майновий стан підприємства.

Частка коштів інвестованих в основні засоби збільшилась на 0,02 пункти. Як свідчить коефіцієнт зносу основних засобів майно підприємства зношене на 50 % і темпи оновлення майна падають (коефіцієнт оновлення у 2008 році зменшився на 0,08 пунктів).

Однією з найважливіших характеристик фінансового стану підприємства є фінансова стійкість. Фінансова стійкість характеризує ступінь фінансової незалежності підприємства щодо володіння своїм майном і його використання.

Відповідно до забезпеченості запасів можливими варіантами фінансування можливі чотири типи фінансової стійкості.

Таблиця 2

Показники оцінювання майнового стану
ЗАТ «Запоріжмеблі»

№ п/п	Показник	Формула для розрахунку	2006	2007	2008
1	Частка основних засобів в активах	Залишкова вартість ОЗ / Активи	0,05	0,07	0,07
2	Коефіцієнт зносу основних засобів	Знос ОЗ / Первісна вартість ОЗ	0,47	0,50	0,50
3	Коефіцієнт оновлення основних засобів	Збільшення за звітний період первісної вартості ОЗ / Первісна вартість ОЗ	X	0,26	0,18

1. Абсолютна стійкість — для забезпечення запасів (3) достатньо власних обігових коштів; платоспроможність підприємства гарантована: $Z < BOK$.

2. Нормальна стійкість — для забезпечення запасів крім власних обігових коштів залучаються довгострокові кредити та позики; платоспроможність гарантована: $Z < BOK + K^d$.

3. Нестійкий фінансовий стан — для забезпечення запасів крім власних обігових коштів та довгострокових кредитів і позик залучаються короткострокові кредити та позики; платоспроможність порушена, але є можливість її відновити: $Z < BOK + K^d + K^k$.

4. Кризовий фінансовий стан — для забезпечення запасів не вистачає «нормальних» джерел їх формування; підприємству загрожує банкрутство: $Z > BOK + K^d + K^k$.

У таблиці 3 проведено розрахунок фінансової стійкості для ЗАТ «Запоріжмеблі».

Таким чином, як свідчать дані таблиці 3, у 2008 році фінансова стійкість підприємства дещо покращилась у порівнянні з попередніми періодами і тип фінансової стійкості підприємства змінився з кризового на нестійкий.

Розглянемо докладніше показники фінансової стійкості підприємства (табл. 4).

Розглянемо докладніше кожен з показників, що наведені у таблиці 4. Показник маневреності робочого капіталу характеризує частку запасів у власних обігових коштах. Напрямок позитивних змін даного показника — зменшення, що ми і спостерігаємо у аналізованого підприємства.

Коефіцієнт фінансової незалежності характеризує можливість підприємства виконувати зовнішні зобов'язання за рахунок власних активів. Його нормативне

Таблиця 3

Аналіз фінансової стійкості ЗАТ «Запоріжмеблі»

№ п/п	Показник	2006	2007	2008
1	Власний капітал	193,40	186,20	227,16
2	Необоротні активи	158,10	205,90	251,20
3	Власні обігові кошти (р.1–р.2)	35,30	-19,70	-24,03
4	Довгострокові зобов'язання	0,00	0,00	0,00
5	Наявність власних і довгострокових джерел покриття запасів (р.3 + р.4)	35,30	-19,70	-24,03
6	Короткострокові кредити та позики	0,00	517,30	631,11
7	Загальний розмір основних джерел покриття запасів (р.5+р.6)	35,30	497,60	607,07
8	Запаси	1115,80	1428,70	53,92
9	Надлишок або нестача власних обігових коштів (р.3–р.8)	-1080,50	-1448,40	-77,95
10	Надлишок або нестача власних коштів і довгострокових кредитів і позик (р.5–р.8)	-1080,50	-1448,40	-77,95
11	Надлишок або нестача основних джерел покриття запасів (р.7–р.8)	-1080,50	-931,10	553,15
12	Тип фінансової стійкості	кризовий	кризовий	нестійкий

Таблиця 5

Показники оцінювання ліквідності активів
ЗАТ «Запоріжмеблі»

№ п/п	Показник	Формула для розрахунку	2006	2007	2008
1	Коефіцієнт покриття	Поточні активи / Поточні пасиви	1,01	0,99	0,99
2	Коефіцієнт співвідношення кредиторської та дебіторської заборгованості	Дебіторська заборгованість / Кредиторська заборгованість	0,27	0,40	0,40
3	Коефіцієнт абсолютної ліквідності	Кошти / Поточні пасиви	0,29	0,08	0,08

Таблиця 4

Показники фінансової стійкості ЗАТ «Запоріжмеблі»

№ п/п	Показник	Формула для розрахунку	2006	2007	2008
1	Маневреність робочого капіталу	Запаси / Робочий капітал	31,61	-2,05	-72,52
2	Коефіцієнт фінансової незалежності (автономії)	Власний капітал / Пасиви	0,07	0,07	0,07
3	Коефіцієнт фінансової стабільності	Позиковий капітал / Пасиви	0,08	0,08	0,08
4	Коефіцієнт фінансової стійкості	Власний капітал + довгострокові зобов'язання / Пасиви	0,07	0,07	0,07

значення повинно бути більше або дорівнювати 0,5. Як бачимо протягом аналізованого періоду цей показник є незмінним і його значення суттєво менше нормативного, що свідчить про недостачу у підприємства власних активів для покриття зовнішніх зобов'язань.

Коефіцієнт фінансової стабільності показує можливість забезпечити заборгованість власними коштами. Перевищення власних коштів над позиковими свідчить про фінансову стабільність підприємства. Нормативне значення показника повинно бути більше одиниці. В нашому випадку його значення складає лише 0,08.

Коефіцієнт фінансової стійкості характеризує частку стабільних джерел фінансування у їх загальному обсязі. Він має бути в межах 0,85–0,90. У аналізованого підприємства його значення становить 0,07, що не відповідає нормативному.

Поряд з абсолютними показниками фінансової стійкості доцільно розрахувати сукупність відносних аналітичних показників — коефіцієнтів ліквідності (табл. 5).

Коефіцієнт покриття характеризує достатність обігових коштів для погашення боргів протягом року. При значенні коефіцієнта менше 1 підприємство має неліквідний баланс. Як бачимо, значення цього показника для ЗАТ «Запоріжмеблі» практично відповідає нормативному.

Коефіцієнт співвідношення кредиторської та дебіторської заборгованості показує здатність підприємства розрахуватися з кредиторами за рахунок дебіторів протягом року. Рекомендоване значення цього показника 1. Розраховане значення для аналізованого підприємства свідчить про не виважену політику стосовно власних дебіторів.

Коефіцієнт абсолютної ліквідності характеризує готовність підприємства негайно ліквідувати короткострокову заборгованість. Нормативне значення цього

показника знаходиться в межах 0,20–0,35. У 2006 році значення цього коефіцієнта відповідало нормативному, проте в подальшому, внаслідок різкого скорочення грошових коштів у підприємства, значення коефіцієнта становили 0,08 для 2007 та 2008 років, що є значно меншим за нормативне. Проте ймовірність того, що всі кредитори забажають відразу отримати борг від підприємства є досить низькою. Розглянемо показники ділової активності підприємства у аналізованому періоді (табл. 6).

Розглянемо кожен з наведених показників окремо:

1. *фондовіддача* — показує скільки виручки припадає на одиницю основних фондів. Як бачимо, цей показник має тенденцію до збільшення (хоча у 2008 році фондовіддача була менша ніж у 2007 році, проте в порівнянні з 2006 роком вона зросла), що є позитивною тенденцією і свідчить про збільшення ефективності використання основних фондів підприємства;

2. *період одного обороту обігових коштів* — визначає середній період від витрачання коштів для виробництва продукції до отримання коштів за реалізовану продукцію. Цей показник у 2007 році збільшився (з 99 днів у 2006 році) до 105 днів, проте у 2008 році спостерігається його найнижче значення — 86 днів. Зменшення цього показника свідчить про більш ефективне використання обігових коштів на підприємстві;

3. *період одного обороту запасів* — це період, протягом якого запаси трансформуються в кошти. Мінімальне значення цього показника спостерігалось у 2007 році (48 днів), у 2008 році він дещо збільшився і становив 54 дні, проте це є менш ніж у 2006 році (62 дні);

4. *показники періоду погашення дебіторської та кредиторської заборгованості* свідчать про те, що підприємство набагато більше часу користується по суті безкоштовним кредитом з боку власних кредиторів ніж сама кредитує (безкоштовно) інші підприємства. Також в обох випадках спостерігається стала позитивна тенденція до зниження даних показників.

Таблиця 6

**Показники оцінювання ділової активності
ЗАТ «Запоріжмеблі»**

№ п/п	Показник	Формула для розрахунку	2006	2007	2008
1	Фондовіддача	Чиста виручка / Основні виробничі фонди	49,13	61,72	56,61
2	Коефіцієнт оборотності обігових коштів (обороту)	Чиста виручка / Обігові кошти	3,65	3,44	4,21
3	Період одного обороту обігових коштів (днів)	360 / Коефіцієнт обороту, обігових коштів	98,50	104,78	85,49
4	Коефіцієнт оборотності запасів (обороту)	Собівартість / Середні запаси	5,82	7,45	6,65
5	Період одного обороту запасів (днів)	360 / Коеф. обор. запасів	61,86	48,31	54,11
6	Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості (обороту)	Чиста виручка / Середня дебіторська заборгованість	127,78	212,66	147,22
7	Період погашення дебіторської заборгованості (днів)	360 / Коеф. обор. деб. заб.	2,82	1,69	2,45
8	Період погашення кредиторської заборгованості (днів)	Середня кредиторська заборгованість * 360 / Собівартість реалізації	105,27	111,02	92,09

На завершення аналізу розглянемо основні показники рентабельності підприємства (табл. 7).

Таблиця 7

Аналіз показників рентабельності ЗАТ «Запоріжмеблі»

№ п/п	Показник	Формула для розрахунку	2006	2007	2008
1	Рентабельність капіталу (активів)	Чистий прибуток / Активи	0,03	0,03	0,01
2	Рентабельність власного капіталу	Чистий прибуток / Власний капітал	0,48	0,46	0,01
3	Рентабельність реалізації	Чистий прибуток / Виручка	0,01	0,01	0,00
4	Рентабельність реалізованої продукції	Прибуток від операційної діяльності / Виручка	0,01	0,01	0,01
5	Період окупності капіталу	Активи / Чистий прибуток	29,95	31,17	108,15

З наведених даних слід відмітити, що в основному показники рентабельності не перетерпіли суттєвих змін за аналізований період окрім рентабельності власного капіталу, яка суттєво знизилась і періоду окупності капіталу, що суттєво зріс, що є негативними тенденціями. Це можна пояснити тим, що збільшенням темпів величини власного капіталу підприємства є більшим ніж збільшенням темпів чистого прибутку підприємства.

Висновки. Таким чином, провівши аналіз фінансового стану ЗАТ «Запоріжмеблі» можна зробити наступні висновки:

— основні засоби є сильно зношеними і оновлення фондів практично не відбувається;

— фінансова стійкість підприємства є незадовільною, хоча і спостерігається тенденція до його покращення;

— показники ліквідності підприємства свідчать про неліквідний баланс підприємства;

— показники ділової активності свідчать про нарощування підприємством випуску основної продукції і мають позитивну тенденцію до покращення.

Отже, для покращення свого фінансового стану та збільшення об'єму виробництва та реалізації продукції, підприємство потребує значних капіталовкладень з боку зовнішніх інвесторів, інакше, йому може загрожувати банкрутство. Також можна зробити припущення, що базуючись саме на даних міркуваннях Антимонопольний комітет України на початку 2006 року дав дозвіл ТОВ «Кроно-Інвест» (Польща), основним видом діяльності якого є здійснення інвестиційної діяльності на території країн Східної Європи, на придбання контрольного пакету акцій ЗАТ «Запоріжмеблі».

Література

1. Теория и практика антикризисного управления : учеб. Для ВУЗов / Г. З. Базаров, С. Г. Беляев, Л. П. Бельх и др. ; под ред. С. Г. Беляева и В. И. Кошкина. — М. : Закон и право-ЮНИТИ, 2005. — 368 с.

2. Савицкая Г. В. Анализ хозяйственной деятельности предприятия : учеб. пос. / Г. В. Савицкая. — М. : ИП «Экоперспектива», 1998. — 498 с.

3. Ковалева А. М. Финансы в управлении предприятием / А. М. Ковалева. — М. : Финансы и статистика, 2000. — 346 с.

4. Финанси підприємств : підручник / за ред. А. М. Поддєрьогіна — К. : КНЕУ, 1999. — 384 с.